

Bordari-Satarka

LITERATUR LEHIAKETA

2025

40. Literatur Lehiaketa

Bordari-Satarka

LITERATUR LEHIAKETA

BORDARI eta SATARKA
40. Literatur lehiaketaka

Argitaratzailea
Hondarribiko Udala
Euskara Zerbitzua

Inprimaketa-maketazioa

 antza KOMUNIKAZIO GRAFIKOA

Hondarribiko
Udala

 HONDARRIBIA
EUSKARAZ

SATARKA

1.saria:

Lanaren izena: **"Izateak"**

Izenordea: **Muin**

Egilea: **Amaia Sarasola Auzmendi**

2. saria: HUTSIK

Hondarribia saria:

Lanaren izena: **"Bidasoaren agurrekoak"**

Izenordea: **Txantxangorri**

Egilea: **Josu Salegi Garate**

BORDARI

1.saria:

Lanaren izena: **"Inork ez nazala horrela ikusi, jainkoarren"**

Izenordea: **Tindaz**

Egilea: **Maitane Arizti Ugarteburu**

2. saria:

Lanaren izena: **"Bazkalosteko kafeak"**

Izenordea: **Basalore**

Egilea: **Leire Sarasola Auzmendi**

Hondarribia saria: HUTSIK

Epaimahaikideak

Mikel Arruabarrena

Pello Otxoteko

Ainara Elizondo

Aritz Galarraga

Udal ordezkaria

Garoa Lekuona

Idazkaria

Ander Moron

2025

SA

TAR

KA

SATARKA

1. SARIA

Amaia Sarasola Auzmendi

IZATEAK

Izatea

Izena duen guztia omen da.
Izendatzen dugu dena;
dena eta ez dena.
Izendatzen ditugu
ezereza, ezlekua, ezedukitasuna
eta ezina.

Gure izatearen osotasuna omen da
garen eta ez garen guztia.
Bideratzen gaituzte izatera
garena eta ez garena,
azkenean ezerez bilaka gaitezen.

Muinak ditugu hitzez aipatzen
muinoak ditugun arren ikusten.
Uste nahi izaten dugu badela zerbait
eta noizbehinka geratzen dira izenak handi, izanak txiki;
eskuragai dauzkagu nahi adina hizki
izendatzeko izan ginena
izena emateko noizbait izango garenari
bilakatzeko hizki bakoitza handi.

Garen eta ez garen guztia
izatera bideratzen gaituzte
azkenean ezerez bilaka gaitezen.

Izena duen guztia omen da
izana.

Ezereza

Ezereza zerbait omen da.
Hutsean, ezer ere ez;
izatean, ezgai.
Ezgaitasunek bideratzen naute
saiakeretara.

Ezlekua

Izana naiz;
noizbait
izan naiz
muin eta muinoen arteko ezlekuren batean,

non denborak hartzen duen dena,
gonbidatzen zaituen jolasera...
gaitasunak eta ahalak ezbaian jarri
eta saiatzera.

Ezedukitasuna

Saiakeren botila hutsik dago,
ez du edukirik, oraingoz.
Edukiera omen da
kapazitatea, ahalmena
gaitasuna.
Edukierarik gabe
nola saia naiteke?

Ezina

Gai izatea
ez da beti ahal izatea.
Muinean gelditzen naiz
minak barrenak hartzen dizkidanean.
Orbantzeko beti da goizegi,
gailentzeko beranduegi.
Ezintasun gailen hau
ahalean.

Izena, izana, ezina

Ezgaitasunek bideratzen naute
saiakeretara,
muinaren eta muinoaren arteko bidean

gaitasuna eta ahalmena azaleratzera
orbantzeko beti goizegi den arren.

Naizen eta ez naizen guzti horren
edukiz beteko dut botila
saiakerak egiteko inoiz ez baita berandu.
Saihestuko dut sentitzea erruz
ezintasun gailen hura
ahalean dudanetan.

Gailendu nahi izaten dugu
saiakerarik gabe.
Garen eta ez garen guztia izateak
gonbidatzen gaitu jolasera,
ezinei ahalak jartzera,
azkenean ezerez bilaka gaitezen.
Saiakerak ditu
ezinak ahal bihurtzen
direnak eta ez direnak izendatzen
ez-ak baikortasunaren hizkuntzara itzultzen.
Saiakerak du
izana izendatzen,
izenak txiki eta izanak handi bihurtzen,
ezina ahal bilakatzen.

SATARKA / Hondarribia
HONDARRIBIA SARIA
Josu Salegi Garate

BIDASOAREN AGURREKOAK

I Elkarrizketa

Hil dun, hil zunan.
Hutsunea ez dun
hitzekin beteko.
Hirekin ibiliko dun hutsunea,
batetik bestera, beti hor.
Hustuko haiz,
baina ez dun beteko.
 Ez, ez zagok hutsunea
 betetzeko hitzik.
Ezta mendiarenak ere?
Mendiak esanda agian?
 Ez, mendiak ez dik hitzik.
 Zuhaitzek bai,
 hostoek jarduten ditek,

haizeak esandakoa errepikatuz,
edo euri kolpeen bidez.
Errekak hitz egiten dik,
ugari gainera.

Eta ibaiak?

Bai, ibaiak bai.

Orduan ibaiak hitz egin dezala.

Hitzek ez ditek beteko ordea,
kantuak piztuko dik barruan.
Kantua bihotzekoa,
apala,
bihotzarena izan ohi duan lez.

Gehiena doinua dun ezta?

Agurrekoa, joan dela esateko.

Ibaia joan dun

eta ez dun berdina joango

edo itzuliko.

Beste ibai bat dun hori.

Nola kantatuko din ibaiak?

Bertsoen bidez.

Ikusten dizkiat jada,

han zeudek biak.

Has dadila orduan eta gero...

abestuko din.

Agurtuko duk.

Piztuko zien barrukoa.

Ibaiak, bie.

II Agurrekoak

Ondarraitzeko Dunbarrietan
kaiorearen jirabira,
eguzki printzek ur azalean
mugimenduan distira.
Neskatila bat eta amona
bakarrrik ageri dira,
harkaitz batean eseri eta
zerumugari begira...
Begiekin zerbait esango zuten
ezpainak izan balira.

Doinu ederrak entzuten ditu
neskatxaren belarriak,
Txinguditikan haize leunak
murmuriaz ekarriak;
Bidasoaren bertsoak dira,
agurrerako jarriak.
Amets batean bildu ostean
begitxo maitagarriak,
hitz hauexekin abesten dio
ibaiaren eztarriak:

Xorroxineko ur jauzietan
hasi zen nire pausoa,
umetatikan laztandu ditut
zelaia eta basoa,
nafar lurretan pasa ostean
ia bizitza osoa,

Hendaia, Irun, Hondarribia,
azkenean itsasoa...
Ama Kantauri zabal zabalik,
hemen nauzu Bidasoa.

Hari txikia nintzenetikan
aldapan behera hasi,
bailara hauek landu nituen,
beraien ondoan hazi.
Gelditzerikan ez daukat eta
aurrerantz behar dut bizi,
munduak hola sortu ninduen,
holaxe nuen ikasi;
gozoa hemen hilko da eta
bilakatuko da gazi.

Jaizkibel eta Aiako Harri,
Larrun testigu zu zera,
elkarri asko eman diogu,
elkar ondo zaindu gera.
Errai horiek ezagun ditut
gailurretik magalera...
Burdin eta haitz etor zaitezte
hemen nirekin batera,
mendi zati bat iritsiko da
ozeano urdinera!

Itsasoratu baino lehenago

etor zaitez bidaiari,
festa eder bat egin dezagun,
zain daukat eta Kantauri.
“Jaizubin eta Plaiaundin ziren
ospakizunak ugari,
mundu osotik hegazti denak
agertu ziren kantari.”
Hemen nauzute guztientzako
janari eta edari!

Ama maitea esan zadazu
noiz izango dut aukera?
Berriro ere joan nahi nuke
Gorostapolo aldera.
Ur garden haiek izan nituen
garaietan bizitzera,
amuarrain ta izokinekin
Endarlatsan jolastera...
Laino eder bat osatu eta
berriz hasiko al gera?

Agur kantua nahikoa izan da
neskatxoa hunkitzeko,
barruan zuen samintasuna
bere hortan sentitzeko:
Amona maite itsaso hontan
zu eta ni bainatzeko,
nire ondoan izan nahi zaitut

biok sarri etortzeko.
Aukerarikan ba ote dago
amonatxo ez hiltzeko?
Olatu hotsak entzuten dira
galderaren hondarrear,
ubarroi beltza sartu berri da
ur azpira indarrean.
Bilobatxoa kulunkatzen du
goxo-goxo bularrean,
hil zen alaba irudikatuz
oroitzapen xamurrean...
Ibaia mantso ezkutatu da
begi itxien aurrean.

BOR

DA

RI

BORDARI

1. SARIA

Maitane Arizti Ugarteburu

INORK EZ NAZALA HORRELA IKUSI, JAINKOARREN

*“Dena deskonposatzen eta eraldatzen da,
baita ni deitzen dudan hori ere”.*

Clarice Lispector, *A paixão segundo G.H.*

Ispiluak nirea ez dirudien aurpegi bat itzuli ote didan goizaldean. Arrakalak ditut ohiko zimurren ordez, orbain irekiak, irentsi nahi nautenak barrutik. Masailezurren azpian orban marroixkak ageri dira, kartoi hezearen kolorekoak, tindatuak bezala. Begien inguruko azal mehea edozein unetan haize hotzarekin hauts bihurtzeko prest dago. Azala desegiten hasi ote zaidan gorputzeko zenbait txokotan, paper bustia. Izututa haztatzen dut begitarte hanpatua, poroetan gora iragazten zait arimaren hezetasun berdexka, negartu gabe geratutako malkoak beharbada, ur geldia, ur galdua.

Ez dago zalantzarik: usteltzen ari naiz. Azalpean hazten den onddo bat da Denbora, inbaditzaile isil bat, gerlari ekina, nonahiko hezurak bigundu arte asetzen ez dena. Ezin da denbora sentitu; ezin da denbora geldiarazi.

Aurpegiaren hondamendia estaltzen saiatzen naiz, trauskil, premiaz, makillatzen naiz, harik eta sortu berri dudana maskara egia bihurtzen denera arte, soslaiz errekonozitzera irits naitekeen egia bat.

Kalera irteten naiz behaztopaka, ozpin-usaina darion gabardina zahar bat soinean (beharbada niri darit usain mingotsa). Kapela batek lehen kopeta zen gorputz-atala estaltzen dit. Inork ez nau ikusten. Jendeak jada ez dio ezeri begiratzeko. Presaka dabilta, entzungailuak dituzte, begiak pantailetan iltzatuta. Une ezin hobea da munstrokeria funtzionala izateko, egia osoa esateko.

Supermerkaturaino iristen naiz eta nire urratsek arrasto umela uzten dute atzean, muki fina, kolorega. Garbitzaileak ere ez dira ohartzen. Gurpil okerrak dituen orgatxo bat tarrasean daraman emakume batekin gurutzatzen naiz. Hark bai begiratzeko nau. Betondoa zimurtzen du. Airearen usnatzen du. Nire formetan badago ulertu ezin duen zerbait. Baina ez du ezer esaten. Bihotzez eskertzen diot isiltasuna irribarre trauskil batekin, espero izatekoa zena baino hortzoi gehiago agerian utziz.

Eta, orduan, fruta tropikalen artean ikusi dut: papaia erdi ustel bat. Azala eroria du, hondoratuta dago aldamen batean, birika kolapsatu bat dirudi. Gainazal bigun horren azpian lokatz gozo bat hautematen da, mamia azido eta azukre nahasia, kolore gorrixka bere baitara kiribildua, gorputz baten barneko bizitza-hondarrak. Zauri ireki baten samurtasuna du, eta amaiera ziurrek haiekin ekarri ohi duten bakea. Eskuetan hartzen dut. Usaindu egiten dut. Eta negargura sartzen zait.

“Ahizpa”, pentsatzen dut.

Fruta ustelaren usainak neurea ekartzen dit gogora. Ez lehen nuen usaina, baizik eta oraingoa. Gozotasun hartzitua, haragi etsia. Une batez, samurtasunez begiratzeko diot frutari. Gero jeloskor sentitzen naiz. Frutak eta loreek badute zorte bat nik ez dudana: horretarako jarioak dira, inork ez du espero iraun dezaten. Beren bizitzaren laburtasuna ospatu egiten da. Jendeak usteltasuna barkatu egiten die, saihestezina dela dakielako. Nik, alabaina, itxurak egin behar ditut artean. Zahartzearen antzerkia egitea egokitu zait, eta ez azken ekitaldia, baizik eta entsegu gogaikarriki amaigabe hau.

Tanta lodi bat irristatzen zait ezker belarrian behera eta mandarina baten gainean isurtzen da. Disimuluz garbitzen dut kleenex batekin eta zapia desegin egiten da substantzia ukitu ahala. Barre egiten dut ahapeka. Inor ez da ohartzen. Arte efimeroa naiz, likidoa.

Kutzara hurbiltzen naiz. Kutzazainak (ia nerabea, inguratzen duen guztiarekin nabarmen kokoteraino) begirada altxatu gabe eskaneatzen du papaia. Eskua dardarka dut. Ez ahaleginarengatik, baizik eta hatz-koskorretako azalaren zati bat orgatxoaren heldulekuari itsatsita geratu zaiolako. Arretaz erretiratzen dut eskua. Bihotza taupaka dut, bestelako soinua batekin ordea, zuntz zahar batek hautsi aurretik egiten duen kraska isila burrunbatzen da gorputz-barrunbeetan barna, aldiro-aldiro; birikek egur bustiaren arnasa erreplikatzeko dute. Inork ez du ezer esaten. Inork ez du begiratzen. Inork ez du ikusten. Ikaragarri maite dut mundu hau.

- Poltsarik? - galdetu dit kutzazain arimagabeak.

- Ez, eskerrik asko. Neu bizkorrago desegino nintzateke.

Ez dit erantzuten. Ez du entzuten. Ez du ulertzen. Edo ez galdetzea erabakitzen du. Are hobeto biontzako.

Supermerkatutik irteten naizenean, esku artean dut papaia, erlikia bat. Eguzkia nire azal zeharrargian islatzen da eta agerian geratzen dira zenbait zerrenda berdeak, ihesbide bila dabilen sustraiak. Zahar-tzearen mapa bat naiz, hain zuzen ere. Arin sentitzen naiz. Beharbada pisua galtzen ari naizelako, bizkor. Beharbada jada ez daramadalako bizkar gainean koherentzia-inperatiboaren burugabekeriarik.

Etzera itzultzen ari naizela, ematen dudana urrats bakoitzarekin zerbait askatzen zait. Ezker belauneko azal puska bat. Masail pixka bat. Ziurtasun guzti-guztiak, salbuespenik gabe. Haizeak eramaten ditu azken horiek, inork bilduko ez dituen hostoak bezala. Eta ez zait inporta. Badirudi bizirik nagoela. Badirudi iragate betebete nagoela. Badirudi bere gaubeilan barre egiteko gai den izaki bihurtu naizela.

Eta, gainera, baldin eta gaurkoan etzera iristekoa banaiz, papaia izango dut afaltzeko.

BORDARI

2. SARIA

Leire Sarasola Auzmendi

BAZKALOSTEKO KAFEAK

Astelehena berriro. Udaberriko lehen eguzki-izpiek gogor jotzen dute errepideko asfalto beltzaren kontra. Auto baten barruan noa, gidatzen. Etenik gabeko marra dut eskuinean eta ezkerrean marra etenek banatzen dituzte etenik ez dutela diruditen bi bideak. Goizetan kilometro infinitudun dirudien autobidea alde batera utzi, bidegurutzean bolantea ezkerretara mugitu eta begien itxi-ireki batean bertan naiz, lantokian. Sartu naiz harrera gunera nekez eman ditudan bi pausoei esker. Igo ditut pertsianak, zango luzekoa den arren egunik ospelenean txiki sentitzen denaren goibeltasunez.

Pare bat minutu beranduago iritsi da Unai. “Egun on” single batez agurtu gara, ezer esan nahi ez duenaren, baina bi hitz horiekin jada asko esaten duenaren soiltasunez. “Egun on” horrek berarekin baitakar “hiru eta erdietan atseden gelan?” mutu bat eta lau begien arteko kohesioak iltzatuta uzten du -beti ezin esan badaiteke, ia beti-, “bai” irmo bat isiltasunean.

Hirurak izan bitartean tartekatu ditut ordenagailuko lanak, amaitzen ez dela dirudien eginbeharren zerrenda idatzita daraman agendari begiradak, eta pare bat dei. Idazkera azkarrek probokatutako teklatu hotsek, lan egunetan plazera bihurtzen diren bukatutako zereginei egindako zirrimarrek eta bezero batzuekin izandako amaigabeko ziruditen elkarrizketek eman dizkiote goizari orduak betetzeko nahikoa motibo.

Erlojuaren orratzek hirurak eta bi markatzen zituzten une berean iritsi naiz jantokira. Ahal bezain azkarren irentsi ditut lekale eta txipiroiak eta hiru eta erdiak pasatxo zirenean ireki dut atsedean gelako atea. Bertan zegoen Unai, nire zain. “Barkatu, lanez gainezka ibili naiz, eta bukaerarako zertxobait berandutu zait”, esan diot. “Lasai”, erantzun dit. Eta jarraian, “kafea nahi?” galdetu dit. Oraindik arnasestuka “bai, azukrerik gabe, mesedez”, erantzun diot.

Parez pare eseri gara. Isilune luze baten ondoren, “beti hartzen duzu azukrerik gabe?” galdetu dit. Nik baietz erantzun diot, jarraian egingo zidan galdera espero gabe. Orduan berak, “benetan gustatzen zaizulako ala ohituragatik?”. Galdera horrek ezinbestean marraztu du irribarre arin bat nire bisaian. “Hasieran osasunagatik. Gero ohituragatik. Orain... ez dakit” erantzun diot. Hari irentsi ezinezkoa egiten zaiola esan dit ondoren, eta ez naiz harritu.

Lehenengo hurrupak beti ematen du min. Astelehenak bezalakoa da, isilune luzeak bezalakoa, esaten ez diren hitzak bezalakoa... Baina beti ohitzen da norbera. Eta bukaerarako, bilatu ere egiten da. Azken hurrupa beti da mingotsena, baina baita gehien gogoratzen dena ere.

“Nahitaez ohitzen zara” esan diot. Jarraian isilunea. Pentsakor gelditu da bera eta segundo batzuk beranduago, “denera?” egin dit galde. Denbora behar izan dut erantzuteko. Azkenean, ahots leun batekin, “ia denera” erantzun diot.

Hasieran ez dit ezer esan. Nik, ordea, jakin dut Unairi ama etorri zaiola gogora. Aste bat soilik igaro da. Eta noski, oraindik ez da ohitu. Une batez zalantza

egin dut ea denboraren joanak aldatzen ote duen doluarekiko dugun postura. Ohartu naiz, irteerarik gabeko bidaia dela galerarena. Atletismo pista bat bezalakoa. Etenik gabeko marrak, etenik gabeko bidean, etengabe desbideratzea galarazten. Seinalea entzun orduko, arnasestuka, estu, irteten dira korrikalariak, hasierako marra horretatik ihesi, berriro zapaldu nahiko ez balute bezala. Baina ihesean zabiltzanean, gero eta azkarrago ahaztu nahi izan, orduan eta lehenago iristen da norbera marra berdinerara. Amildegi berdinerara.

Arrosa ihar bat da galera. Joaten zaio kolore bizia lehendabizi, eta kolorea joandakoan alde egiten dute petaloek ere, baina arantzek bertan irauten dute. Horregatik diot ohitzen zarela ia denera, ia hori kentzea ezinezko egiten zaidalako sentitzen dudan sastada bakoitzean.

Niri amona etorri zait gogora. Bera izan zen kafea horrela edaten erakutsi zidana, azukrerik gabe. Gozatzea mingainari gezurra esatea zela zihoen, eta orduan ez nion sinistu. Orain, ordea, egia aurkitu dut amonaren hitzetan. Azukrea bota ohi diogu kafeari, hura gozoago egin nahian edo. Kafeak irensten du ondoren azukre guztia, denboraren joanak aspaldiko ametsak bezala, kontzientziak inozentzia irensten duen moduan. Ohartu naiz esperantza dela ezerk irensten ez duen hori, inoiz disolbatzen ez den hori, nahiz eta tarteka diluitzen den.

Unairekin hitz egiten igaro ditut ondorengo minutuak. Batzuetan bazkalosteko kafe bat nahikoa izaten da parean duzunarekin elkarrizketa hasteko, mingain lodiz ahoskatu ezin daitezkeen hitzak elkarrizketa gai bihurtzeko, haria orratzaren zulo mehean sartzeko. Behin hasita, dena delako errazago. Behin orratza zulo mehean

sartuta, mugimendu berdina errepikatu behar delako, behin eta berri. Behin hitz bat esanda, erraz josi daitezkeelako datozenak ere. Baina hain da zaila lehenengo esatea...

Isilune eta hutsune artean pentsatutako hitzak soilik zaizkit ateratzen, oraindik korapiloa askatu ezinik dagoen eztarritik. Hitz solteak, hutsalak,..."Kontuz!" esaten diot, jada eskua lapiko berotan sartu duen haurrari. Kontsolatzeko, behintzat, balioko balute... pentsatzen dut maiz. Dena den, ezer ere ez zerbait badela sinistu nahi dut. Soiltasunean aurki daitekeen sotiltasunaz fio naiz.

Sarri iruditu izan zait badagoela zerbait bazkalosteko kafeetan, azukrerik gabekoetan, bizitza bera handitasunik gabe bizitzeari gogorazten didana. Hasieran zaila da, kosta egiten da, mingotsa da, bizitza bera bezala; baina bukaerarako benetako zaporea uzten du ahosabaian, egiazkoa, gezurrik bat ere gabea, betiko gogoratzen den horietakoa.

Begietara begiratu diogu elkarr, kafearen beroa eskuetan. Jarraian

hurrupa bat, eta beste bat. Biok partekatzen genuen min bera, baina ez leku berdinetik. Biok kafea, baina ez katilu berdinetik. Badirudi galera geroz eta gertuago egon, orduan eta zabalagoa dela katilua, orduan eta handiagoa edukiera. Eta altxatzean pisatzen du gehien. Iraganeko hautsak harrotzean, nostalgiak orainean leku bat aurkitzean.

Lasaitasuna da bazkalosteko kafea, ezin geldituzko errutina honetan. Barealdia, ekaitzaren ostean. Arnasgunea, kutsadurak dena hartzen duen hiriaren

erdigunean. Elkarrizketa jarraitua, mezu hutsalek sare oso bat elikatzen duten garaian. Berotasun doi bat -gozotasuna ez bada ere-, izoztutako munduan.

Laurak laurden gutxi. Ohartu gabe iragan dira minutuak elkarrizketak isiltasuna apurtu duen gela honetako lau hormen artean. Une batez zalantza egin dut ez ote dioten aulki hutsek eta kafez betetako bi katilu simple eusten dituen mahai soilak bide egin ahots korden astintzeari, kontatzeari. Ez ote duen kafearen mingotsak arazoa gozatu, euriak dena garbitu, edo orratzak, hariaren laguntzaz, zuloa zarratu.

“Bihar arte!” esan dit. Nik, ostera, badakit ez direla bi hitz soil. “Bihar arte!” horrek berarekin ekarriko du “bihar ordu berdinean?” mutu bat, eta era berean utziko du iltzatuta lau begien arteko kohesioak “bai” irmo bat isiltasunean. Kafea da funtsean elkartzearen aitzakia, astelehenetan esnatzearen grazia, isilune luzeak betetzeko modua, esaten ez diren hitzak pentsatzeko gotorlekua.

Tik-tak, tik-tak, dio hormaren goialdeko erlojuak, loreontziko arrosari laster ihartuko dela ohartarazi nahian edo. Tik-tak, tik-tak, dio hormaren goialdeko erlojuak, inoiz amonaren egongelakoa entzun nuen intentsitate berdinarekin, dezibelio bat gora-behera. Tik-tak, tik-tak, dio hormaren goialdeko erlojuak, segundo orratzen etengabeko doinuan murgilduta. Denbora iraganen da, ezinbestean. Bihar berriz sentituko dut bazkalosteko kafearen beroa eskuetan.

Bordari-Satarka
LITERATUR LEHIAKETA